

Väikekiskjate jaht viiel pilootalal: senised tulemused ja edasised perspektiivid

Jaanus Vaiksoo

TAUST

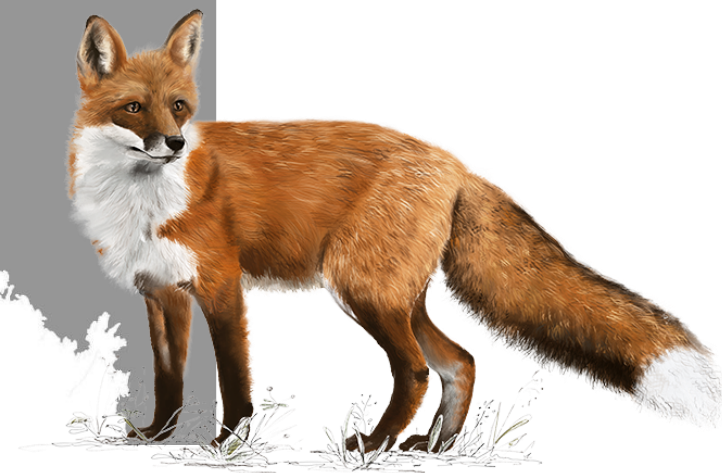
Algtõukeks Tartu ülikooli teadlaste Triin Kaasiku ja Riinu Rannapi 2020. aasta Eesti Looduse 2. numbris ilmunud artikkel:

Niidukahvajate arvukus kahaneb pesade suure rüüstekoormuse tõttu

Triin Kaasiku,
Riinu Rannap

- Läbi viidud uuringu tulemused olid karmid: kiskluse tagajärjel hävib 86% pesadest, st kümnest pesast hävitatakse 8-9.
- Jahimehed teadlastele ja looduskaitsetele appi: üritada koostöös niidukahlajate pesitsusedukust parandada, enne kui mõne liigi jaoks on hilja.
- Viiel pilootalal osaleb alates 2021. aasta sügistalvest kuus jahiseltsi: Emmaste ja Suuremõisa Hiiumaal, Muhu jahiselts, Massu ja Tuudi jahiselts Pärnumaal ning Haapsalu jahiselts Läänemaal.

Viis pilootala

- Väikekiskjate kütmine ei ole jahimeeste hulgas mitte eriti populaarne. Pigem tegelevad sellega igas jahiseltsis mõned üksikud huvilised (koerajahimehed, trapperid).
- Varasematel aegadel oli motivaatoriks karusnaha kõrge hind, tänapäeval on see muutunud olematuks (rebase toornaha hind 5-10 eurot).
- Jahieetika aluspõhimõte: kõik, mida kütid, tuleb ka ära kasutada.
- Jaht peab olema tänapäeva jahimehe jaoks mõtestatud tegevus. Valdavalt polnud jahiseltse keeruline kaasata projektis osalema, sest tegemist on looduskaitse tegevusega lindude kaitseks.

- Kuuest jahiseltsist olid kõige pikemad rebasejahitraditsioonid Emmaste jahimeestel. Pidasid rebasejahti sealsetel aladel juba varasematel aegadel, nüüd suunasid fookuse pilootalale. Samamoodi pidasid šaakalijahti Massu jahimehed.
- Kolm aastat pilootprojekti - piisav aeg teha kokkuvõtteid ja järeldusi. Esimese aasta uuringutulemused andsid alust ettevaatlikuks optimismiks, teise aasta vaatlustulemuste andmetel oli üldine pesade koorumisedukus suurem kui varasematel aastatel, ehkki jahipidamine igal pool loodetud tulemusi ei andnud: munad koorusid 22% pesadest varasema 14% asemel.

Kokkuvõtted ja järeldused:

Pilootprojektis osalevate jahimeeste kogemus ütleb, et **rebaste arvukus on väga suur**, iseäranis Hiiu- ja Muhumaal. Miks? Põhjuseks marutõve ja viimastel aastatel ka kärntõve vähenemine, pesitsemine tiheasustusalade läheduses, kus on suurem toidubaas ja vähem ohtusid.

Muhu saare näide

- Võiküla pilootalal tegeleb väikekiskjate küttimisega üks kohalik jahimees – Lembit Karp.
- 2022/23 jahihooajal küttis 30 rebast, 17 kährikut ja 4 šaakalit.
- 2023/24 jahihooajal (9.03) küttis 29 rebast, 13 kährikut, 1 šaakal
- Tema tähelepanekute järgi tuleks rebaste küttimine laiemalt ette võtta, kui seda on vaid pilootala kahe kilomeetri raadiuses. Jahihooajal (talvel) rebased rannaniitudel ei liigu, sealt toitu ei leia.
- Rannaniitude lähedal paiknev suur Järve mets on rebaste inkubaator, sealt tuleb uusi isendeid pidevalt peale.

Muhu jahimees
Lembit Karp

- Jahipidamine rebasele lõpeb Muhus ja Hiiumaal 31. märtsil, Läänemaal 28. veebruaril.
- Lindude pesitsemisaja ja jahihooaja lõpu vahele jääb päris pikk ajaline puhver, nii et kütitud isendite asemele tulevad uued rebased.
- Mida teha? Kas on küttimisest kasu? Jahimehed kinnitavad, et on kasu, kui küttimine viiakse läbi laiemal alal ja järjekindlalt.
- Oluline on jahimeeste motivatsioon. Vrdl Emmaste ja Suuremõisa. Emmaste jahimehed on märksa motiveeritumad kui Suuremõisa JS, kus puuduvad väikekiskjate kütid. Emmaste uuringualal on ka lindude pesitsemisedukus kõrgem.

Ettepanekud tulevikuks

Väikekiskjate arvukuse piiramine - järjepidev tegevus.

- Tulemused hakkavad paranema siis, kui olla oma tegemistes järjekindel, st väikekiskjate arvukuse piiramisega tuleb pidevalt aasta aastalt tegeleda.
- Inimene on oma tegevusega (või tegevusetusega) rikkunud nii palju rannaniitude poollooduslikke kooslusi, et jahimeestel on vaja tulla loodusele appi.
- Oponendid: kas on õige ühe liigi hävitamise kaudu kaitsta teisi liike?

- Käesoleva projekti puhul on tegemist heal juhul väikekiskjate arvukuse tagasihoidliku piiramisega. Pole hirmu, et jahimehed suudaksid rebaste või kährikute populatsiooni viia kriitilisele tasemele, küll on see aga juhtunud niidukahljatega.
- Peaksime vältima ja ennetama olukorda, kus mõni (linnu)liik ei satuks kriitiliselt ohustatud kategooriasse.
- Võrdluseks, kui me ei tegele Ida-Virumaal kõige muude meetmete kõrval ka nugise arvukuse piiramisega, siis võivad kõik lendoravate päästmiseks ette võetud väga kallid abinõud osutada lõppkokkuvõttes asjatuks.

Jahipidamine kui looduskaitseline tegevus

Väikekiskjate arvukuse
piiramine on hea näide
igapäevase looduskaitsest, kus
jahimehed annavad
vabatahtlikult oma panuse
liigilise mitmekesisuse ja
elurikkuse säilimiseks.

Edu alus on koostöö

Kolm aastat pilootprojekti on kinnitanud, et kõige paremad tulemused saavutame ikkagi koostöös, mitte vastandudes ja mingeid tegevusi välistades.

Soomlastel on väga head kooskogemused jahimeeste ja looduskaitse-organisatsioonide vahel eriti võõrliikide (kährik ja mink) küttimisel saartel pesitsevate lindude kaitseks.

Probleemid – kui puudub konstruktiivne koostöö

- Kolme aasta jooksul on välja koorunud ka probleemid, mis võivad saada takistuseks. Need puudutavad peamiselt Matsalu looduskaitsealal tegutsevaid Tuudi ja Massu jahiseltse.
- Probleem selles, et sihtkaitsevööndis ei tohi loomi küttida. Kesktalvel (detsember, jaanuar, veebruar) saaks panna üles eluspüügipuurid kährikutele ja rebastele, kuid see pole lubatud. Ka kõige suurem metsseakari elab sihtkaitsevööndis.
- Tuudi jahiseltsile on riigi poolt määratud suur metssigade küttimise kvoot, et vältida SAKi levikut. Ent Matsalu looduskaitsealal on keelatud jahipidamine metssigadele, ehkki kesktalvel võiks seda linde häirimata teha.

- Paljud metssead elavad talvel just roostikus. Tuudi jahiseltsil on 3600 hektarit sellist jahipiirkonda, kus jahti tohib pidada ainult väikekiskjatele, kuid suurulukitele (sh metssigadele) aga mitte. Küttemiskvoodi määramisel on see 3600 hektarit arvesse võetud. Tulemus - jahimehed on pettunud ega soovi edaspidi osaleda väikekiskjatele arvukuse piiramise projektis, kui nende ettepanekutega ei arvestata.

- Jahimeeste arvates peaks linnustiku kaitseks mõeldud väikekiskjate arvukuse piiramise pilootprojektist välja kasvama järjepidev tegevus, sellised asjad ei saa olla lühiajalised.
- Eesmärgiks peaks olema liigirikkad ja avarad rannaniidud, kus keeb elu, mitte ei vohta vaid võsa ja roostik.
- Jahipidamine on üks lüli töömahukas tegevusahelas, mis aitaks rannaniitudel lindude pesitsemisele kaasa.
- Kuigi antud projekt käsitleb väga väikest osa meie maastikust ja linnustikust, on väikekiskjate kõrge arvukus teema, mille mõjudest teistele liikidele tuleks rääkida laiemalt.

Lõpetuseks: jahipidamine seisab uue paradigma lävel

- Jahipidamisel (nii nagu igal teiselgi tegevusvaldkonnal) on väga palju erinevaid funktsioone ja põhjuseid, miks jahti üldse peetakse. Igal ajajärgul on paljude funktsioonide hulgas üks domineeriv funktsioon.
- Aastatuhandeid oli jahipidamise dominantseks funktsiooniks **toiduhankimine**.
- Mingil hetkel tuli selle asemele **meelelahutuslik funktsioon** (kasvas välja kõrgseltskonna harrastusest).
- Kolmas dominantne funktsioon kujunes välja 20. sajandil – **jaht kui rekreatiivne tegevus** (looduses viibimine, tervislik liikumine, stressi maandamine, aktiivne puhkus).

Uus dominantne funktsioon – jaht kui vabatahtlik looduskaitse tegevus, igapäevane looduskaitse

Ümbritsev ühiskond on väga palju hakanud jahipidamist mõjutama. Kui varemalt oli jaht ühiskonna orgaaniline osa, nagu talupidamine, siis nüüd on ühiskonnas üha rohkem inimesi, kelle jaoks jaht on kaugel ja arusaamatu. Oleme tänapäeval jõudnudki otsustava mentaliteedimuutuseni, kus jahipidamise juures on oluline, kui võrd jahimees suudab olla ühiskonnale kasulik. Seetõttu on muutub tulevikus üha selgemalt domineerivaks funktsiooniks ulukite arvukuse reguleerimine (hoida ära taude, vähendada liiklusõnnetusi ulukitega jne) ja jahipidamine looduskaitse eesmärkidel. Jahimees tuleb oma professionaalsete oskuste, teadmiste ja tegevusega ühiskonnale appi.